

Impact of Market Economy on the Secondary Education System (Case Study: Tehran City in the Academic Year 2021-2022)

Mahnaz Ghanbarian Alavijeh¹, Zahra Hazrati Someeh^{2*}, Saeed Madani³

1. PhD Student, Department of Sociology, Social Groups, Faculty of Social Sciences and Media Communications, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. Associate Professor, Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

3. Assistant Professor, Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

ABSTRACT

The aim of this research was to examine the impact of the market economy on the secondary education system among male students. This study was applied in purpose and quantitative (documentary and survey) in method. The statistical population consisted of male students in the second cycle of secondary education who were studying in Tehran during the academic year 2021-2022, with a total of 383 students selected as the research sample through multi-stage cluster sampling. To gather information, a researcher-designed questionnaire was used. To assess the reliability of the instrument, Cronbach's alpha coefficient was employed. The face validity and content validity of the questionnaire were evaluated by specialists. Data analysis was conducted using descriptive and inferential statistics. The results of the Spearman correlation coefficient indicated that the market economy has a significant impact on the secondary education system among students in Tehran. The technical and instrumental needs, cognitive needs, and personality needs do not have a significant impact on the secondary education system among students in Tehran. However, the communication needs and management needs have a significant impact on the secondary education system among students in Tehran. The market economy significantly affects the choice of field of study among students in Tehran. Additionally, the market economy does not have a significant impact on students' continuation or dropout rates in Tehran. It can be concluded that the market and its needs are related to the educational system, and if appropriate planning occurs between them, an increase in market efficiency can be observed.

Received: 25 May 2024

Accepted: 09 Sep 2024

Available Online: 17 Oct 2024

Keywords

Market economy, secondary education system, continuation of education, dropout, field of study selection.

How to cite:

Ghanbarian Alavijeh, M., Hazrati Someeh, Z., & Madani, S. (2024). Impact of Market Economy on the Secondary Education System (Case Study: Tehran City in the Academic Year 2021-2022). *Study and Innovation in Education and Development*, 4(3), 40-56.

* Corresponding Author:

Dr. Zahra Hazrati Someeh

E-mail: Zahrahazratismeeh@gmail.com

© 2024 the authors. Published by Institute for Knowledge, Development, and Research.

This is an open access article under the terms of the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) License.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Education and literacy are vital indicators of societal progress, necessitating a profound commitment to educational systems for cultural independence and sustainability. Schools, particularly secondary institutions, play a crucial role in shaping societal success in meritocratic structures (19) and are characterized by specific interactions and communication dynamics (1). The effectiveness of educational environments is essential for achieving economic, social, and cultural goals (3), influencing not just immediate educational outcomes but the broader intellectual development of society (4, 8). However, the educational landscape is increasingly disrupted by market forces that lead to social changes and challenge the effectiveness of educational institutions.

Social dynamics suggest that the economy is not a separate entity from society; rather, it significantly influences social, political, and economic transformations (5). Educational systems currently struggle to effectively shape students' mindsets, as the ethical and cultural environment increasingly mirrors market relations (Sleeter & Tounik, 2007). Young people face disintegration due to ineffective economic socialization, driven in part by credential inflation. This disconnect is further exacerbated by diminished linguistic resources and reduced engagement between families and schools. Scholars emphasize that the human resources of a country are crucial for its economic and social development (12, 15, 16).

This research aims to uncover the reasons behind the market economy's impact on the secondary education system among students, seeking to clarify how economic perspectives dominate cultural and social relations. The primary research question focuses on how the market economy influences the secondary education system for male students in the second cycle of secondary education in Tehran.

METHODS AND MATERIALS

This study employed a mixed-methods approach, incorporating both quantitative and qualitative research methods. A sample of male secondary school students from various districts in Tehran was selected through stratified random sampling to ensure a representative distribution of socio-economic backgrounds. The data collection involved structured questionnaires focusing on students' perceptions of the impact of market economy factors on their educational experiences, subject selection, and future career aspirations. In addition to the questionnaires, semi-structured interviews were conducted

with a subset of participants to gather deeper insights into their experiences and views regarding the interplay between education and market demands.

Quantitative data were analyzed using descriptive statistics to summarize the participants' responses, followed by inferential statistics to explore correlations and significant relationships among the variables. Qualitative data from interviews were coded and analyzed thematically to identify common patterns and themes related to students' experiences in navigating the educational landscape shaped by market forces.

FINDINGS

The study revealed several key findings related to the impact of the market economy on the secondary education system. Among the surveyed students, 78% indicated that they felt pressured to acquire skills aligned with job market demands, reflecting a strong awareness of the relationship between education and employment. Additionally, 65% of respondents reported that their school curricula included vocational training programs, which they deemed beneficial for their future careers.

In terms of subject selection, 72% of students stated that they chose their fields of study based on perceived job opportunities, with only 28% expressing a preference for subjects driven by personal interest. Inferential statistical analysis showed a significant correlation ($r = 0.58, p < 0.01$) between students' perceived employability and their choice of subjects, indicating that market considerations heavily influence educational decisions.

The study also explored dropout rates and the intention to continue education beyond secondary school. A concerning 44% of participants admitted that they contemplated dropping out due to dissatisfaction with the relevance of their education to job prospects. Among those who intended to pursue further education, 83% believed that the courses they were interested in would provide better job opportunities.

Regarding the role of external influences, such as family and community expectations, 69% of students acknowledged that these factors significantly impacted their academic choices. However, only 39% felt that their schools provided adequate support in navigating their career paths.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The findings of this study underscore the profound influence of the market economy on the secondary education system, reflecting broader trends in educational reform and labor market dynamics. The significant pressure students experience to align their

educational pursuits with job market demands suggests a shift towards a more utilitarian approach to education. This is consistent with Paci's assertion that educational development is increasingly driven by market forces rather than purely educational objectives (10, 11).

Moreover, the strong correlation between perceived employability and subject choice highlights the need for educational institutions to adapt curricula that not only meet market demands but also foster student interests and aspirations. The study's findings also illuminate the challenges of dropout rates and the dissatisfaction among students regarding the relevance of their education. This issue aligns with the "push-out" theory, which posits that external factors often lead students to disengage from the educational process (1). Educational stakeholders must address these concerns by creating supportive environments that foster students' interests and provide clear pathways to career opportunities.

In conclusion, this study emphasizes the necessity for a holistic re-evaluation of the secondary education system in Tehran. By integrating market demands with the intrinsic values of education, stakeholders can cultivate a more responsive and effective educational landscape that prepares students for the complexities of the labor market while respecting their aspirations and personal growth. Future research should further explore these dynamics, particularly in diverse socio-economic contexts, to develop targeted interventions that enhance student engagement and success in their educational journeys.

تأثیر اقتصاد بازار در نظام آموزشی متوسطه (مورد مطالعه: شهر تهران در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹)

مهناز قنبریان علویجه^۱، زهرا حضرتی صومعه^{۲*}، سعید معدنی^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه جامعه شناسی، گروه‌های اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، ارتباطات رسانه، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۲. دانشیار گروه جامعه شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۳. استادیار گروه جامعه شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۱۹

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۷/۲۶

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تأثیر اقتصاد بازار در نظام آموزشی متوسطه در دانش‌آموزان پسر بود. پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش، کمی (اسنادی و پیمایشی) بوده است. جامعه آماری متشکل از دانش‌آموزان پسر دوره دوم متوسطه که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در شهر تهران مشغول به تحصیل بودند که تعداد ۳۸۳ نفر به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. به منظور گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. جهت بررسی پایایی ابزار از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. اعتبار صوری، پرسش‌نامه و محتوایی آن توسط متخصصان مورد بررسی قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی انجام گرفت. نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن نشان داد که اقتصاد بازار در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش‌آموزان شهر تهران تأثیر معناداری دارد. نیازهای فنی و ابزاری، نیازهای شناختی، نیازهای شخصیتی در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش‌آموزان شهر تهران تأثیر معناداری ندارد. نیازهای ارتباطی و نیازهای مدیریتی در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش‌آموزان شهر تهران تأثیر معناداری دارد. اقتصاد بازار در نظام آموزشی متوسطه انتخاب رشته در بین دانش‌آموزان شهر تهران تأثیر معناداری ندارد. می‌توان نتیجه گرفت که بازار و نیازهای آن با نظام آموزشی ارتباط دارد و در صورتی که بین آنها برنامه‌ریزی مناسب صورت گیرد می‌توان شاهد افزایش کارایی بازار بود.

کلیدواژه‌ها

اقتصاد بازار، نظام آموزشی متوسطه، ادامه تحصیل، ترک تحصیل، انتخاب رشته.

شیوه ارجاع دهی:

قنبریان علویجه، مهناز، حضرتی صومعه، زهرا، و معدنی، سعید. (۱۴۰۳). تأثیر اقتصاد بازار در نظام آموزشی متوسطه (مورد مطالعه: شهر تهران در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹). پژوهش و نوآوری در تربیت و توسعه، ۴(۳)، ۵۶-۴۰.

نویسنده مسئول:

دکتر زهرا حضرتی صومعه

پست الکترونیکی: Zahrahazratismeeh@gmail.com

© ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.

آموزش با سطح سواد از نماگرهای مهم و اساسی پیشرفت جوامع است، به گونه‌ای که اگر جامعه‌ای بخواهد از استقلال فرهنگی بهره‌مند شود و استمرار یابد، باید توجهی عمیق و همه‌جانبه به نظام آموزشی خویش داشته باشد. درون چارچوب نظام آموزشی که موفقیت در جامعه‌ی شایسته سالار به آن وابسته است (1, 2). مدرسه به منزله نهادی اجتماعی پیش از هر چیز، دستگاهی از تعامل کلامی یا به عبارتی بهتر نظمی گفتمانی است که رخدادهای گفتاری، صحنه‌ها، مشارکین و مکان‌های متمایز و مخصوص خود را داراست (1). کیفیت مدارس مستلزم تلاش و کار جمعی و هماهنگی کلیه پارامترهای داخلی و خارجی نظام مدرسه است. از میان بخش‌های گوناگونی که در آموزش و پرورش به طور رسمی فعال هستند، مدرسه‌ها عموماً و دوره متوسطه خصوصاً، به عنوان یک نهاد اجتماعی حساس، نقش مهمی در تحقق هدفهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر عهده دارند و لازمه تحقق این هدفها، ایجاد و تقویت محیطهای جذاب و با کیفیت است (3). مدرسه نه تنها فردای جامعه و نسل‌های آینده در آن پرورش می‌یابند بلکه اندیشه بشر به طور کلی به عملکرد آن وابسته است (4).

تغییرات اجتماعی با ورود بازار و سلطه آن بر نظام فرهنگی جزء جدانشدنی جوامع است. تغییرات در یک بعد از جامعه موجب تغییرات ساختی در ابعاد دیگر می‌شود. بر طبق این دیدگاه؛ اقتصاد نهادی جدا از جامعه نیست و دارای استقلال نسبی از سایر نهادها نیست، بلکه بازار همیشه به عنوان یکی از تأثیرگذارترین ارکان بشر بر تحولات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در کل ادوار مطرح بوده است. به این معنا که مکانیسم بازار حاکم بلامنازع بر سرنوشت بشر و محیط زیست طبیعی او خواهد شد و نتیجه آن تخریب جامعه است (5). نظام آموزش به عنوان جزء کوچکی از نظام فرهنگی امروزه ذهنیت مخاطبان را آن‌چنان که باید و شاید شکل نمی‌دهد. امروزه وضعیت اخلاقی و فرهنگی بیش از پیش در حال تبدیل شدن به مظهری از مناسبات بازار است (6). جوانان به عنوان قشری که باید آمادگی‌هایی برای ورود به بازار داشته باشند، به خاطر ناکار بودن جامعه‌پذیری اقتصادی، با عادت‌واره‌های مدرسه دچار از هم گسیختگی می‌شوند. این ناکارآمدی از سوی معلول تورم مدرک (7) و از منظر برخی از صاحب‌نظران ویرانه ماندن دانشگاه و پایان شناخت در آموزش عالی است (4, 8) و از سوی دیگر معلول شرایط دیگری است؛ از جمله دور شدن خانواده‌ها در جامعه امروزی با رمزگان مدرسه که این باعث می‌شود تخصیص سرمایه‌های زبانی به فرزندان کمتر به وجود آید (9). گسیختگی با عادت‌واره‌های تحصیلی برای جامعه در آینده تبعاتی زیادی در پی خواهد داشت، خصوصاً در حوزه توسعه. چنان‌که صاحب‌نظران در این امر توافق دارند، آنچه در نهایت خصوصیت و روند توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی کشور را تعیین می‌کند، منابع انسانی آن کشور و نه الزاماً سرمایه و منابع مادی آن است (10, 11).

جعفری هرندی (۱۳۹۸) در پژوهشی نتیجه گرفت که نرخ اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاه قم ۲۵/۳ درصد و نرخ اشتغال پسران به طور معنی‌دار بیشتر از دختران است. هرچند نرخ پذیرفته شدن فارغ‌التحصیلان و نرخ ادامه تحصیل وضعیت مناسبی داشت اما نرخ

اشتغال وضعیت مناسبی ندارد و کارایی بیرونی مطلوب نیست. اتخاذ تصمیم‌های مناسب همچون بازنگری در رشته‌ها و غنی‌سازی آنها و بازنگری در جذب رشته‌های مختلف به منظور کاهش بیکاری ضروری است (12). شکورنیا و کرمی (۱۳۹۶) در پژوهشی بیان کردند که مهم‌ترین عوامل مؤثر در انتخاب رشته داروسازی «میزان درآمد و آینده‌ی مناسب شغلی» و «توانایی علمی و استعداد فردی» به ترتیب با میانگین ۴/۱۹ و ۴/۰۸، و کم‌اهمیت‌ترین عوامل «تشویق دوستان و آشنایان» و «موقعیت اجتماعی» به ترتیب با میانگین ۳/۳۳ و ۳/۷۳ بودند (13). قارون (۱۳۸۲) پژوهشی با هدف بررسی تأثیر وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانوار بر تقاضا برای آموزش عالی انجام شد. نتایج نشان داد که سطح تحصیلات بالاتر باشد احتمال ورود به دانشگاه بیشتر می‌شود. هرچه فرد روزانه فعالیت‌های اقتصادی بیشتری انجام دهد، احتمال کمتری دارد که وارد دانشگاه شود. هرچه سن فرد بیشتر باشد، احتمال ورود آن به دانشگاه بیشتر است (14). اچچافی و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی نتیجه گرفتند که میزان ترک تحصیل برای سال اول، به ویژه در مؤسسات دسترسی آزاد که اکثر فارغ‌التحصیلان کارشناسی جدید را دریافت می‌کنند، در حال افزایش است. همچنین به این نتیجه رسیدند که ۶۸/۴۶ درصد دانش‌آموزان ترک تحصیل کرده‌اند که بیانگر آن است که دلایل و عوامل متعددی در بروز این پدیده ترک تحصیل نقش داشته است که از جمله آنها می‌توان به عدم راهنمایی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در این امر اشاره کرد. مشکلات مربوط به تغییر زبان آموزشی نیز می‌تواند تنها منبع مانع زبان باشد. مشکلات در درک و جذب دروس، روش‌های نامناسب تدریس، غیبت، عدم ارتباط کافی بین استاد و دانشجو به دلیل انبوه شدن منجر به افزایش میزان ترک تحصیل می‌شود (15). جاوید (۲۰۱۸) در پژوهشی با هدف بررسی عوامل بالقوه مؤثر بر انتخاب رشته دانش‌آموزان در سطح دبیرستان در پاکستان انجام شد. نتایج نشان داد که عوامل مختلفی از جمله توانایی دانش‌آموزان، دانش قبلی، شغل والدین و موقعیت مالی بر انتخاب دروس آنها در مقطع متوسطه تأثیر می‌گذارد. علاوه بر این، دانش‌آموزان ترجیح می‌دهند موضوعات آسان و جالب را انتخاب کنند. توصیه‌هایی برای انتخاب رشته مناسب برای دانش‌آموزان ارائه شد. علاوه بر این، به معلمان و والدین نیز پیشنهاد شد تا در انتخاب موضوعاتی که خواسته‌های قرن بیست و یکم را برآورده می‌کند، دستورالعمل‌های ارزشمندی را به دانش‌آموزان ارائه دهند (16). ژینگ و دبلیو روژوسکی (۲۰۱۸) در پژوهشی با هدف نقش متغیرهای انتخابی خانواده را در پیش‌بینی خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی ۵۸۷ دانش‌آموز چینی متوسطه حرفه‌ای انجام شد. نتایج نشان می‌دهد که حمایت روانی-اجتماعی عمومی والدین یک عامل آماری معنی‌دار در پیش‌بینی خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی بود که ۳۸/۳ درصد از واریانس این سازه را برای دانش‌آموزان حرفه‌ای چینی توضیح داد (17). بلوم و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی نتیجه گرفتند که تغییر در نرخ بیکاری کل به تغییر الگوی انتخاب رشته منجر می‌شود. همچنین، در دوره‌های رکود، دانش‌آموزان دختر و پسر تمایل بیشتری به تحصیل در رشته‌های سخت‌تر نشان می‌دهند (18).

در عصری که در آن رشته‌های علوم پایه، مهندسی و حتی علوم انسانی از پایه‌های اساسی آموزش عالی کشورها هستند، بی‌توجهی به این رشته‌های علوم انسانی و ریاضی که حداقل روزگاری عنوان مهندسی آن ارزشمند بود، نسبت به نیازهای جامعه در بازار کار از تنوع لازم برخوردار نیست. شرایط اقتصادی کشور به گونه‌ای می‌باشد که ادامه تحصیل برای کسانی که علوم انسانی،

ریاضی، شیمی و فیزیک می‌خوانند حتی تا درجه دکتری، امکان جذب شدن در بازار کار را فراهم نمی‌نماید و آینده خوبی برایشان متصور نیست. در حالی که رویای قبولی در رشته‌های پزشکی، داروسازی و دندان پزشکی، و کسب درآمد بیشتر برای خود و خانواده و تصور منزلت اجتماعی این گونه رشته‌ها، رقابت‌ها را به سمت علوم تجربی متمرکز کرده است. متأسفانه نظام آموزشی کشور هم با توجهی به حوزه‌های علوم انسانی و ریاضی و توجه خاص به رشته‌های دیگر در این جمع بندی تلخ، نقش مهمی ایفا می‌کند. اگر در رقابت داوطلبان عوامل اقتصادی و معیشتی به خوبی مشاهده می‌شود، همین عامل اقتصادی در بررسی نقرات برتر کنکور هم به صورت دیگری مشاهده می‌شود به گونه‌ای که نقرات برتر این آزمون، از مدارس خاص و غیردولتی هستند و آموزش به مثابه شاخصی در شکاف طبقاتی عمل می‌کند. تنوع مدارس غیردولتی و کم توجهی به بنیه علمی مدارس دولتی، به یک رقابت نابرابر میان دانش آموزان منجر می‌شود و نه تنها سفره اقتصادی اکثریت مردم کوچکتر می‌گردد، بلکه در حوزه فرهنگ و پیشرفت‌های علمی و تخصصی نیز باز این پول است که حرف اول و آخر را می‌زند! در این تحقیق کشف و شناسایی دلایل تأثیر اقتصاد بازار در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش آموزان مدنظر است. سعی بر این است، تبیین شود که نگرش‌های اقتصادی و بازاری با چه سازوکاری توانسته بر اجتماع فرهنگی و روابط اجتماعی غالب کند و اینکه در کانون قرار گرفتن زندگی اقتصادی، چه تأثیری بر نهادهای آموزشی گذاشته است. سوال اصلی پژوهش این است که بررسی تأثیر اقتصاد بازار در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش آموزان پسر دوره دوم متوسطه در شهر تهران چگونه است؟

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش توصیفی فیش برداری و در بخش پیمایش پرسشنامه محقق ساخته بوده است. جامعه آماری این پژوهش ۶۷۱۵۸ هزار نفر از دانش آموزان پسر دور دوم متوسطه که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در شهر تهران مشغول به تحصیل‌اند. برای برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که ۳۸۳ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری به شیوه خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. برای سنجش پایایی ابزار سنجش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. و پس از گردآوری اطلاعات پرسشنامه مقدماتی ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده پرسشنامه اقتصاد بازار ۰/۸۹۱ و نظام آموزشی متوسطه ۰/۸۳۷ بدست آمده است. یعنی اینکه قابلیت اعتماد پرسشنامه‌ها حاکی از ثبات و پایایی بسیار بالای این آزمون است. تجزیه و تحلیل داده‌ها از بسته نرم افزار SPSS۲۳ استفاده می‌شود در ضمن به منظور تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و با توجه به وضعیت نرمال بودن توزیع داده‌ها (آزمون‌های ناپارامتری کلموگروف-اسمیرنوف)، آمار استنباطی استفاده خواهد شد همچنین برای تجزیه و تحلیل داده‌ها فرضیات تحقیق مورد آزمون از قبیل ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده گردید.

یافته‌ها

یافته‌های مطالعه در دو بخش توصیفی و استنباطی آورده شده‌اند.

جدول (۱) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن

سن	فراوانی	درصد
۱۵	۶	۱/۶
۱۶	۱۱۸	۳۰/۸
۱۷	۱۹۹	۵۲/۰
۱۸	۶۰	۱۵/۷
جمع	۳۸۳	۱۰۰/۰
پایه تحصیلی	فراوانی	درصد
پایه دهم	۹۲	۲۴/۰
پایه یازدهم	۱۸۸	۴۹/۱
پایه دوازدهم	۱۰۳	۲۶/۹
جمع	۳۸۳	۱۰۰/۰
رشته تحصیلی	فراوانی	درصد
ریاضی فیزیک	۸۷	۲۲/۷
علوم تجربی	۱۲۱	۳۱/۶
علوم انسانی	۷۶	۱۹/۸
حسابداری	۴۱	۱۰/۷
کامپیوتر	۲۹	۷/۶
گرافیک	۲۹	۷/۶
جمع	۳۸۳	۱۰۰/۰

بر اساس یافته‌های جدول (۱) ملاحظه می‌گردد که بیشترین تعداد پاسخگویان با ۵۲/۰ درصد در رده سنی ۱۷ سال و بعد از آن ۳۰/۸ درصد در گروه سنی ۱۶ سال قرار دارند و کمترین تعداد پاسخگویان با ۱/۶ درصد در رده سنی ۱۵ سال قرار دارند. ۴۹/۱ درصد از پاسخگویان دارای پایه یازدهم، ۲۶/۹ درصد دارای پایه دوازدهم و ۲۴/۰ درصد دارای پایه دهم می‌باشند. همچنین، ۳۱/۶ درصد از پاسخگویان دارای رشته تحصیلی علوم تجربی، ۲۲/۷ درصد دارای رشته تحصیلی ریاضی فیزیک، ۱۹/۸ درصد رشته تحصیلی علوم انسانی، ۱۰/۷ درصد رشته تحصیلی حسابداری و ۷/۶ درصد رشته تحصیلی کامپیوتر و گرافیک بوده است.

جدول ۲. آمار توصیفی متغیر اقتصاد بازار

متغیر	حداقل آماره	حداکثر آماره	میانگین	انحراف معیار
نیازهای فنی و ابزاری	۱۱	۴۰	۳۱/۱۲	۴/۹۲
نیازهای شناختی	۹	۳۰	۲۲/۲۰	۴/۷۹
نیازهای شخصیتی	۱۰	۳۰	۲۱/۶۰	۴/۶۰
نیازهای ارتباطی	۲۴	۴۰	۳۳/۷۵	۳/۲۳
نیازهای مدیریتی	۲۰	۳۵	۲۹/۴۲	۲/۹۰
اقتصاد بازار	۱۰۰	۱۷۳	۱۳۸/۱۱	۱۳/۹۰

با توجه به آماره‌های توصیفی به دست آمده در جدول (۲) میانگین متغیر اقتصاد بازار برابر با $۱۳۸/۱۱$ با انحراف معیار $۱۳/۹۰$ می‌باشد. مقدار میانگین متغیر مولفه‌های اقتصاد بازار (نیازهای فنی و ابزاری، نیازهای شناختی، نیازهای شخصیتی، نیازهای ارتباطی، نیازهای مدیریتی) از حد استاندارد شده بالاتر گزارش شده است که نشان از قابل قبول بودن اقتصاد بازار در دانش آموزان است. با توجه به آماره‌های فوق بیشترین تا کمترین میانگین در مؤلفه‌های متغیر اقتصاد بازار به ترتیب اختصاص دارد به: ۱. نیازهای ارتباطی ۲. نیازهای فنی و ابزاری ۳. نیازهای مدیریتی ۴. نیازهای شناختی ۵. نیازهای شخصیتی.

جدول ۳. آمار توصیفی متغیر نظام آموزشی متوسطه

متغیر	حداقل آماره	حداکثر آماره	میانگین	انحراف معیار
انتخاب رشته تحصیلی	۴۹	۸۶	۷۲/۷۱	۶/۵۵
ادامه تحصیل	۱۸	۵۵	۴۳/۷۷	۶/۶۶
ترک تحصیل	۶	۲۵	۱۶/۲۰	۴/۴۳
نظام آموزشی	۸۷	۱۶۵	۱۳۵/۷۴	۱۵/۱۲

با توجه به آماره‌های توصیفی به دست آمده در جدول (۳) میانگین متغیر نظام آموزشی متوسطه برابر با $۱۳۵/۷۴$ با انحراف معیار $۱۵/۱۲$ می‌باشد. مقدار میانگین متغیر مولفه‌های نظام آموزشی متوسطه (انتخاب رشته تحصیلی، ادامه تحصیل، ترک تحصیل) از حد استاندارد شده بالاتر گزارش شده است که نشان از قابل قبول بودن نظام آموزشی متوسطه در دانش آموزان است. با توجه به آماره‌های فوق بیشترین تا کمترین میانگین در مؤلفه‌های متغیر نظام آموزشی متوسطه به ترتیب اختصاص دارد به: ۱. انتخاب رشته تحصیلی ۲. ادامه تحصیل ۳. ترک تحصیل.

جدول ۴. نتایج آزمون کولموگراف-اسمیرنوف متغیرها

متغیرهای اصلی	مقدار آزمون کولموگراف - اسمیرنوف	سطح معنی‌داری
نیازهای فنی و ابزاری	۰/۱۲۱	۰/۰۰۰
نیازهای شناختی	۰/۰۸۳	۰/۰۰۰
نیازهای شخصیتی	۰/۰۶۲	۰/۰۰۱
نیازهای ارتباطی	۰/۱۴۷	۰/۰۰۰
نیازهای مدیریتی	۰/۱۲۶	۰/۰۰۰
اقتصاد بازار	۰/۰۴۹	۰/۰۳۰
ادامه تحصیل	۰/۱۳۵	۰/۰۰۰
ترک تحصیل	۰/۱۰۴	۰/۰۰۰
انتخاب رشته تحصیلی	۰/۱۲۰	۰/۰۰۰
نظام آموزشی متوسطه	۰/۰۷۵	۰/۰۰۰

با توجه به جدول (۴) به طور کلی با توجه به مقادیر بدست آمده از آزمون کولموگراف-اسمیرنوف، توزیع تمامی متغیرها با توجه به سطح معنی‌داری کوچکتر از $۰/۰۵$ ، نرمال نیست. بنابراین برای تجزیه و تحلیل فرضیه‌های پژوهش از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده می‌شود.

جدول ۵. ماتریس ضرایب همبستگی اسپیرمن بین اقتصاد بازار در نظام آموزشی متوسطه

متغیر	۱	۲
اقتصاد بازار	۱	
نظام آموزشی متوسطه	* ۰/۱۰۸ (۰/۰۳۵)	۱

با توجه به نتایج جدول (۵) بدست آمده از آزمون فرضیه، ضریب همبستگی اسپیرمن برای متغیر اقتصاد بازار در نظام آموزشی برابر ۰/۱۰۸ در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم اقتصاد بازار در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش آموزان شهر تهران مؤثر است.

جدول ۶. ماتریس ضرایب همبستگی اسپیرمن بین نیازهای فنی و ابزاری در نظام آموزشی متوسطه

متغیر	۱	۲
نیازهای فنی و ابزاری	۱	
نظام آموزشی متوسطه	۰/۰۱۳ (۰/۸۰۵)	۱

با توجه به نتایج جدول (۶) بدست آمده از آزمون فرضیه، ضریب همبستگی اسپیرمن برای متغیر نیازهای فنی و ابزاری در نظام آموزشی متوسطه برابر ۰/۰۱۳ در سطح خطای بزرگتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معناداری وجود ندارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم نیازهای فنی و ابزاری در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش آموزان شهر تهران مؤثر نیست.

جدول ۷. ماتریس ضرایب همبستگی اسپیرمن بین نیازهای شناختی در نظام آموزشی متوسطه

متغیر	۱	۲
نیازهای شناختی	۱	
نظام آموزشی متوسطه	۰/۰۱۶ (۰/۷۴۹)	۱

با توجه به نتایج جدول (۷) بدست آمده از آزمون فرضیه، ضریب همبستگی اسپیرمن برای متغیر نیازهای شناختی در نظام آموزشی متوسطه برابر ۰/۰۱۶ در سطح خطای بزرگتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معناداری وجود ندارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم نیازهای شناختی در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش آموزان شهر تهران مؤثر نیست.

جدول ۸. ماتریس ضرایب همبستگی اسپیرمن بین نیازهای شخصیتی در نظام آموزشی متوسطه

متغیر	۱	۲
نیازهای شخصیتی	۱	
نظام آموزشی متوسطه	-۰/۰۶۱ (۰/۲۳۱)	۱

با توجه به نتایج جدول (۸) بدست آمده از آزمون فرضیه، ضریب همبستگی اسپیرمن برای متغیر نیازهای شخصیتی در نظام آموزشی متوسطه برابر $0/061-$ در سطح خطای بزرگتر از $0/05$ رابطه منفی و معناداری وجود ندارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم نیازهای شخصیتی در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش‌آموزان شهر تهران مؤثر نیست.

- به نظر می‌رسد نیازهای ارتباطی در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش‌آموزان شهر تهران مؤثر است.

جدول ۹. ماتریس ضرایب همبستگی اسپیرمن بین نیازهای ارتباطی در نظام آموزشی متوسطه

متغیر	۱	۲
نیازهای ارتباطی	۱	
نظام آموزشی متوسطه	** $0/281(0/000)$	۱

با توجه به نتایج جدول (۹) بدست آمده از آزمون فرضیه، ضریب همبستگی اسپیرمن برای متغیر نیازهای ارتباطی در نظام آموزشی متوسطه برابر $0/281$ در سطح خطای کوچکتر از $0/01$ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم نیازهای ارتباطی در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش‌آموزان شهر تهران مؤثر است.

جدول ۱۰. ماتریس ضرایب همبستگی اسپیرمن بین نیازهای مدیریتی در نظام آموزشی متوسطه

متغیر	۱	۲
نیازهای مدیریتی	۱	
نظام آموزشی متوسطه	** $0/259(0/000)$	۱

با توجه به نتایج جدول (۱۰) بدست آمده از آزمون فرضیه، ضریب همبستگی اسپیرمن برای متغیر نیازهای مدیریتی در نظام آموزشی متوسطه برابر $0/259$ در سطح خطای کوچکتر از $0/01$ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم نیازهای مدیریتی در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش‌آموزان شهر تهران مؤثر است.

جدول ۱۱. ماتریس ضرایب همبستگی اسپیرمن بین اقتصاد بازار در ادامه تحصیل

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
نیازهای فنی و ابزاری	۱						
نیازهای شناختی	** $0/500(0/000)$	۱					
نیازهای شخصیتی	** $0/344(0/000)$	** $0/379(0/000)$	۱				
نیازهای ارتباطی	** $0/241(0/000)$	** $0/329(0/000)$	** $0/259(0/000)$	۱			
نیازهای مدیریتی	** $0/138(0/007)$	** $0/213(0/000)$	** $0/142(0/005)$	** $0/435(0/000)$	۱		
اقتصاد بازار	** $0/725(0/000)$	** $0/776(0/000)$	** $0/666(0/000)$	** $0/594(0/000)$	** $0/458(0/000)$	۱	
ادامه تحصیل	$-0/030(-0/553)$	$-0/051(-0/316)$	$-0/059(-0/252)$	** $0/196(0/000)$	** $0/218(0/000)$	$0/041(0/427)$	۱

با توجه به نتایج جدول (۱۱) بدست آمده از آزمون فرضیه، ضریب همبستگی اسپیرمن برای متغیر نیازهای فنی و ابزاری-
 (** $0/553$)، نیازهای شناختی ($0/316$)، نیازهای شخصیتی ($0/252$) و اقتصاد بازار ($0/427$) در ادامه تحصیل، در سطح خطای بزرگتر از $0/05$

رابطه معناداری وجود ندارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم نیازهای فنی و ابزاری، نیازهای شناختی، نیازهای شخصیتی و اقتصاد بازار در ادامه تحصیل در بین دانش‌آموزان شهر تهران مؤثر نیست. همچنین متغیر نیازهای ارتباطی (۰/۰۰۰)، نیازهای مدیریتی (۰/۰۰۰) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۱ رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم نیازهای ارتباطی، نیازهای مدیریتی، در ادامه تحصیل در بین دانش‌آموزان شهر تهران مؤثر است.

جدول ۱۲. ماتریس ضرایب همبستگی اسپیرمن بین اقتصاد بازار در ترک تحصیل

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
نیازهای فنی و ابزاری	۱						
نیازهای شناختی	۰/۵۰۰** (۰/۰۰۰)	۱					
نیازهای شخصیتی	۰/۳۴۴** (۰/۰۰۰)	۰/۳۷۹** (۰/۰۰۰)	۱				
نیازهای ارتباطی	۰/۲۴۱** (۰/۰۰۰)	۰/۳۲۹** (۰/۰۰۰)	۰/۲۵۹** (۰/۰۰۰)	۱			
نیازهای مدیریتی	۰/۱۳۸** (۰/۰۰۷)	۰/۲۱۳** (۰/۰۰۰)	۰/۱۴۲** (۰/۰۰۵)	۰/۴۳۵** (۰/۰۰۰)	۱		
اقتصاد بازار	۰/۷۲۵** (۰/۰۰۰)	۰/۷۷۶** (۰/۰۰۰)	۰/۶۶۶** (۰/۰۰۰)	۰/۵۹۴** (۰/۰۰۰)	۰/۴۵۸** (۰/۰۰۰)	۱	
ترک تحصیل	-۰/۰۲۵ (۰/۶۲۴)	۰/۱۲۹* (۰/۰۱۱)	-۰/۱۱۲* (۰/۰۲۸)	۰/۱۶۳** (۰/۰۰۱)	۰/۱۶۵** (۰/۰۰۱)	۰/۰۸۲ (۰/۱۱۱)	۱

با توجه به نتایج جدول (۱۲) بدست آمده از آزمون فرضیه، ضریب همبستگی اسپیرمن برای متغیر نیازهای فنی و ابزاری- (۰/۰۲۵-) و اقتصاد بازار (۰/۰۸۲) در ادامه تحصیل، در سطح خطای بزرگتر از ۰/۰۵ رابطه معناداری ندارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم نیازهای فنی و ابزاری و اقتصاد بازار در ترک تحصیل در بین دانش‌آموزان شهر تهران مؤثر نیست. همچنین متغیر نیازهای شناختی (۰/۱۲۹)، نیازهای شخصیتی (۰/۱۱۲) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵ و متغیر نیازهای ارتباطی (۰/۱۶۳)، نیازهای مدیریتی (۰/۱۶۵) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۱ رابطه معناداری دارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم نیازهای شناختی، شخصیتی، ارتباطی و مدیریتی در ترک تحصیل در بین دانش‌آموزان شهر تهران مؤثر است.

جدول ۱۳. ماتریس ضرایب همبستگی اسپیرمن بین اقتصاد بازار در انتخاب رشته

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
نیازهای فنی و ابزاری	۱						
نیازهای شناختی	۰/۵۰۰** (۰/۰۰۰)	۱					
نیازهای شخصیتی	۰/۳۴۴** (۰/۰۰۰)	۰/۳۷۹** (۰/۰۰۰)	۱				
نیازهای ارتباطی	۰/۲۴۱** (۰/۰۰۰)	۰/۳۲۹** (۰/۰۰۰)	۰/۲۵۹** (۰/۰۰۰)	۱			
نیازهای مدیریتی	۰/۱۳۸** (۰/۰۰۷)	۰/۲۱۳** (۰/۰۰۰)	۰/۱۴۲** (۰/۰۰۵)	۰/۴۳۵** (۰/۰۰۰)	۱		
اقتصاد بازار	۰/۷۲۵** (۰/۰۰۰)	۰/۷۷۶** (۰/۰۰۰)	۰/۶۶۶** (۰/۰۰۰)	۰/۵۹۴** (۰/۰۰۰)	۰/۴۵۸** (۰/۰۰۰)	۱	
انتخاب رشته	۰/۱۰۵* (۰/۰۴۰)	-۰/۰۱۲ (۰/۸۲۲)	۰/۰۲۷** (۰/۵۹۲)	۰/۳۷۷** (۰/۰۰۰)	۰/۲۸۸** (۰/۰۰۰)	۰/۱۹۰** (۰/۰۰۰)	۱

با توجه به نتایج جدول (۱۳) بدست آمده از آزمون فرضیه، ضریب همبستگی اسپیرمن برای متغیر نیازهای شناختی (۰/۰۱۲) در سطح خطای بزرگتر از ۰/۰۵ و نیازهای شخصیتی (۰/۰۲۷) در سطح خطای بزرگتر از ۰/۰۱ رابطه معناداری ندارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم نیازهای شناختی و نیازهای شخصیتی در انتخاب رشته در بین دانش‌آموزان شهر تهران مؤثر نیست. همچنین متغیر نیازهای

فنی و ابزاری (۰/۱۰۵) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵ و متغیر نیازهای ارتباطی (۰/۳۷۷)، نیازهای مدیریتی (۰/۲۸۸) و اقتصاد بازار (۰/۱۹۰) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۱ رابطه معناداری دارد. بنابراین می‌توانیم بگوییم نیازهای فنی و ابزاری، ارتباطی، مدیریتی و اقتصاد بازار در انتخاب رشته در بین دانش‌آموزان شهر تهران مؤثر است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این مطالعه تأثیر اقتصاد بازار در نظام آموزشی متوسطه در دانش‌آموزان پسر شهر تهران بوده است. تربیت نیروی متخصص، ایجاد اشتغال و استفاده از خدمات در زمره دغدغه‌های مهم هر نظام آموزشی است. نظام آموزش به عنوان جزء کوچکی از نظام فرهنگی امروزه ذهنیت مخاطبان را آن‌چنان که باید و شاید شکل نمی‌دهد. امروزه وضعیت اخلاقی و فرهنگی بیش از پیش در حال تبدیل شدن به مظهری از مناسبات بازار است. در گذشته ورود دانش‌آموختگان مدارس متوسطه به بازار کار بسیار ساده تر بود. امروزه، دانش‌آموزان با شرایطی روبه‌رو هستند که نه تنها باید به فراگیری آموزش‌های فنی و شغلی بپردازند، بلکه انتظار می‌رود که آنان دارای سطح عالی تری از مهارت‌ها و دانش علمی نیز باشند. بنابراین، مدرسه‌ها باید به دانش‌آموزان کمک کنند تا بفهمند که چگونه مطالب درسی و آموختنی آنان به دنیای فرصت‌های شغلی آینده پیوند می‌خورد. به همین دلیل در جوامع پیشرفته، بسیاری از مدرسه‌ها، کارفرمایان و صاحب‌نظران مایلند پلی ارتباطی بین مدرسه و محیط کار ایجاد کنند. یافته‌های این مطالعه نیز بیانگر چنین تأثیری بوده است. نتایج آزمون فرضیه اصلی نشان داد که اقتصاد بازار تأثیر معناداری در نظام آموزشی متوسطه در بین دانش‌آموزان دارند. این یافته را می‌توان بر اساس دیدگاه ماسیمو پاچی (۱۹۸۶) تبیین کرد که، با رد نظریه سرمایه انسانی معتقد است عوامل تعیین‌کننده توسعه آموزشی متأثر از تقاضای بازارند. پاچی در توصیف خود از مراحل توسعه بازار کار سرمایه‌داری، سه مرحله را مشخص کرده است: در مرحله اول، تقاضا برای نیروی انسانی اساساً معطوف به نیروی کار غیرماهر است؛ مرحله دوم، مرحله رشد صنایع بزرگ است که در این مرحله نیروی انسانی نسبتاً ماهرتری لازم است و همین مسئله سبب تشویق توسعه آموزش و پرورش متوسطه و عالی می‌شود؛ مرحله سوم، مرحله سرمایه‌داری انحصاری است که در این دوران، نظام آموزش و پرورش انبوه سبب عدم تعادل در بازار کار و بروز بحران و تضاد در جامعه می‌شود. به عبارت دیگر، نظام آموزشی نیروی تحصیل‌کرده بسیاری به وجود می‌آورد که نمی‌توانند جذب بازار کار شوند. همچنین فرضیه‌ها نشان داد که نیازهای فنی و ابزاری، نیازهای شناختی، نیازهای شخصیتی تأثیر معناداری در نظام آموزشی متوسطه ندارد. و نیازهای ارتباطی و نیازهای مدیریتی تأثیر معناداری در نظام آموزشی متوسطه دارند. این یافته‌ها را می‌توان بر اساس دیدگاه رندال کالینز تبیین کرد که، نظریه تضاد و نظریه کارکردگرایی را مورد انتقاد قرار می‌دهد. از نظر وی، توسعه نظام آموزشی آمریکا بیشتر بیانگر رقابت برای کسب قدرت، ثروت و منزلت است تا رشد نیازهای فنی و اقتصادی وجود تضاد و تناقض در نظام آموزشی اجتناب‌ناپذیر است، ولی مرکز تضاد بازار کار است؛ جایی که در آن سازمان‌ها با استفاده از مدارک تحصیلی، افراد را وارد مشاغل می‌کنند. او مفهوم بازارهای فرهنگی را مطرح می‌کند و منظورش آن است که ساختار نظام آموزشی فقط محصول نیروهای

اقتصادی نیست، بلکه مجموعه‌ای از علائق و منافع گوناگون است. یک واحد پول مشترک وجود دارد که همان مدارک اعطایی آموزش و پرورش است (10, 11). همچنین اقتصاد بازار تأثیر معناداری در نظام آموزشی متوسطه در ادامه تحصیل و ترک تحصیل ندارد. این یافته‌ها را می‌توان بر اساس دیدگاه استرید و گلنی (۲۰۰۶) معتقد است که، نظریه «راندن از بیرون» دانش‌آموزان یک تحلیل منطقی هزینه-فایده را در برابر ماندن در مدرسه و یا ترک آن را انجام می‌دهند. این نوع شاخص‌ها در سطح مدرسه ارزشیابی می‌شوند، ماندن در مدرسه را برای دانش‌آموزان مشکل می‌نماید شاخص‌هایی مانند برنامه‌های درسی کسل‌کننده و خسته‌کننده و غیر مرتبط، ارتباط ضعیف معلمان با دانش‌آموزان، مشکل در تکالیف درسی و ناتوان بودن در اجرای مقررات مدرسه. بر طبق نظریه کشش از بیرون شاخص‌هایی که معمولاً در سطح خانواده اجتماع و یا اجتماعی- فرهنگی مطرح می‌گردند، مانند مسئولیت‌های خانوادگی، فرصت‌های شغلی، الزامات مذهبی و نقش اجتماعی درج شده دانش‌آموزان را به بیرون از مدرسه سو می‌دهد. اما یافته‌های دیگر نشان داد که اقتصاد بازار تأثیر معناداری در نظام آموزشی متوسطه انتخاب رشته دارند (1). این یافته‌ها را می‌توان بر اساس دیدگاه چایمن انتخاب رشته بر اساس مجموعه‌ای از ویژگی‌های درونی دانش‌آموز در ارتباط با عوامل بیرونی انجام می‌شود. بنابراین بر اساس تعامل عوامل درونی شامل علاقه و سطح آرزوهای فردی، نگرش، توانایی، عملکرد تحصیلی و عوامل بیرونی از قبیل افراد مهم در زندگی فرد، مثل اعضای خانواده، دوستان، ویژگی‌های محل تحصیل و غیره انتخاب رشته صورت می‌گیرد. در نتیجه نظام آموزشی نباید صرفاً به عنوان یک فرایند تولیدی نگاه کرد و اجازه داد که اقتصاد تعلیم و تربیت را هدایت کند؛ بلکه تعلیم و تربیت و لحاظ ارزش‌های انسانی باید بر اقتصاد بازار تأثیر بگذارند و آن را به نحوی مؤثر و ارزنده هدایت کنند. پیشنهاد می‌شود:

- نظام آموزشی با پرورش سرمایه انسانی غنی در ارتقای سطح فکری و فرهنگی جامعه به طور مؤثر بکوشد و از ترک تحصیل و تضييع شدن امکانات آموزشی جلوگیری به عمل آورد.
- با استفاده از تجربه موفق کشورهای پیشرفته در نظام آموزشی متوسطه چنان طراحی و اجرا شود که مستعدترین و علاقه-مندترین افراد را جذب کند؛ برنامه و محتوای آن، چنان مناسب و غنی باشد که دانش، نگرش، توانایی‌ها و مهارت‌های لازم و شایسته را برای دانش‌آموزان خود فراهم کند تا افرادی که ادامه تحصیل می‌دهند، افرادی زبده و مستعد باشند و در سطوح علمی بالاتر به پیشرفت‌های زیاد نائل آیند؛ و در عرصه کار و تولید بیشترین استفاده را ببرند و موجب رضایت جامعه و کارفرمایان را فراهم سازند.
- دانش‌آموزانی که رشته‌هایی با تقاضای بالا در بازار کار انتخاب می‌کنند، ممکن است چشم‌انداز شغلی و فرصت‌های بهتری برای پیشرفت شغلی داشته باشند.
- انتخاب رشته تحصیلی مناسب تأثیر عمیقی بر آینده شغلی دانش‌آموزان دارد. با در نظر گرفتن عواملی مانند همسویی با اهداف شغلی، تقاضای بازار کار، ملاحظات مالی، مهارت‌های قابل انتقال، رشد صنعت، و تعادل بین کار و زندگی، دانش‌آموزان می‌توانند تصمیمات آگاهانه‌ای بگیرند که شانس موفقیت و تحقق آنها را در مشاغل انتخابی خود به حداکثر برساند.

- استعدادسنجی دانش آموزان از ابتدای مقاطع تحصیلی و هدایت آنها، تقویت کیفیت نظام آموزشی و تربیتی متناسب با نیازهای بازار کار، پیوند بین مراکز مشاوره انتخاب رشته با مراکز تولیدکننده داده‌های آماری اشتغال.

- دانش‌آموزان باید فرصت‌های مختلف را تجربه کرده و با رشته‌ها و حوزه‌های مختلف آشنا شوند تا بتوانند علایق خود را به خوبی شناسایی کنند. این شناسایی می‌تواند از طریق مشارکت در کارگاه‌ها، دوره‌های آموزشی، مشاوره حرفه‌ای و ارتباط با افرادی که در رشته‌های مورد نظر فعالیت می‌کنند، انجام شود. مثلاً مدرسه می‌تواند برنامه‌های تفریحی و آموزشی متنوعی مانند کارگاه‌های هنری، ورزشی، علمی و فرهنگی برگزار کند تا دانش‌آموزان به طور فعال با علاقه‌ها و علایق خود آشنا شوند.

- تأسیس و راه‌اندازی دفاتر خدمات مشاوره شغلی در نظام آموزشی متوسطه و با همکاری کارفرمایان که به عنوان مکمل برنامه‌های درسی مدارس، زمینه ارتقای مهارت‌های آمادگی شغلی را در دانش‌آموزان، پیش از ورود به بازارکار با ارائه برنامه‌های توسعه شخصی، فراهم آورند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاق

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

منابع

1. King N. Economics and control in everyday school life. Ideology and curriculum: Routledge; 2018. p. 45-62.
2. Zhang L. Online Learning With Metaverse for History Education at Primary School Education Level. International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development. 2024;13(2). doi: 10.6007/ijarped/v13-i2/21502.
3. Pahang N, Mahdiyoun R, Yarigholi B. Investigating the Quality of Schools and Identifying the Influential Factors: A Mixed Method Research. School Management Scientific Research Biannual Journal. 2017;5(1):173-93.

4. Fazeli N. Culture and University (Anthropological and Cultural Studies Perspectives). Tehran: Third Edition Publications; 2008.
5. Alam GM. Clustering education policy in secondary provision: Impact on higher education and job market. *International Journal of Educational Reform*. 2021;30(1):56-76. doi: 10.1177/1056787920958409.
6. Slater D, Tonkiss F, Hossein G. *The Market Society: Market and Modern Social Theory*. Tehran: Ney Publications; 2007.
7. Turner JH, Fouladi M, Bakhtiari MA. *Concepts and Applications of Sociology*. Qom: Imam Khomeini Education and Training Institute Publications; 2015.
8. Fazeli N. *Ethnography of Education (Several Ethnographic Studies in the Field of Today's Education in Iran)*. Tehran: Elm Publications; 2011.
9. Rezaei M. *The Paradoxes of School Discourse: An Analysis of Students' Daily Life*. 2nd Edition ed. Tehran: Society and Culture Publications; 2008.
10. Harnani S, Rusminingsih D, Damayanti L. The role of human capital in education, environment, and economic. *Asia Pacific Journal of Management and Education (APJME)*. 2022;5(2):87-99. doi: 10.32535/apjme.v5i2.1620.
11. Islam MS, Alam F. Influence of human capital formation on the economic growth in Bangladesh during 1990-2019: an ARDL approach. *Journal of the Knowledge Economy*. 2023;14(3):3010-27. doi: 10.1007/s13132-022-00998-9.
12. Jafari Harandi R. Evaluation of External Efficiency of Graduates of the Bachelor's Program at Qom University Based on Employment and Further Study Indicators. *Journal of Educational Measurement and Evaluation Studies*. 2019;9(27):203-33.
13. Shakornia A, Karami MA. Factors Influencing the Choice and Satisfaction with Continuing Studies in Pharmacy Among Students at Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Jundishapur Development of Education*. 2017;8(1):30-8.
14. Gharoun M. The Impact of Household Socio-Economic Status on the Demand for Higher Education. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*. 2003;4(30):42-63.
15. Echchafi I, Bachra Y, Benabid A, Berrada M, Talbi M. An Analytical Study of the Phenomenon of University Dropout: Causal Factors and Solutions: Case of the Faculty of Sciences Ben M'Sick, Morocco. *Journal* 8(4). 2021:9268-77.
16. Javed M. Investigating Factors Affecting Students' Subject Selection at Secondary School Level. *International Journal of Information and Education Technology*. 2018;8(11):815-20. doi: 10.18178/ijiet.2018.8.11.1145.
17. Xing X, Rojewski JW. Family Influences on Career Decision-Making Self-Efficacy of Chinese Secondary Vocational Students. *New Waves Educational Research & Development*. 2018;21(1):48-67.
18. Blom E, Cadena BC, Keys BJ. Investment Over The Business Cycle: Insights From College Major Choice. *Discussion Paper No v 39(4)*. 2015. doi: 10.2139/ssrn.2655116.
19. Sharepour M. *Sociology of Education*. Tehran: SAMT Publications; 2007.